

Vabariigi aastapäeva teleülekanne saab esimest korda kirjeldustõlke

Triin Loide
reporter

Viljandi kultuuriakadeemias kultuurikorralduse eriala lektorina töötav Piret Aus on puuetega inimeste vajadused oma südameasjaks teinud.

FOTO: Sabine Burger

Esimest korda on presidendi vastuvõtu teleülekandel kirjeldustõlge, tänu millele saavad nägemispuudega inimesed täiel määral osa Ugalas toimuvast. Kuulmispuudega televaatajatele mõeldes tehakse presidendi kõnele ka eesti viipekeele tõlge ja lisatakse subtiitrid.

▶ KUULA ARTIKLIT

Kuidas Mariliis Jõgeva oma hambad valgena hoiab?

Elis (46) avastas meetodi, mis õpetab inglise keele selgeks igale eestlasele!

Tallinna mees kaotab 3 kuuga 15kg

Stressivabalt valminud isikupärane kodu

Kirjeldustõlke saab aktiveerida oma digiboksis nägemispuudega inimestele mõeldud Eesti Televisiooni alternatiivse audiokanali kaudu. Viipekeelset ning subtiitritega presidendi kõnet näeb ETV2 kanalil. Kirjeldustõlk on etenduse proove ning

stsenaariumi jälgides ette valmistanud laval toimuvat kirjeldava teksti, mida etendusega sünkroonis tele-eetris ette kantakse. Kirjeldustõlke autorid on pikaajase filmide ja teatrilavastuste kirjeldamise kogemusega.

Kirjeldustõlke olemasolu on vajalik, sest igaühel meist on õigus kultuurile, leiab kultuuriakadeemia õppejõud Piret Aus, kes Eesti puuetega inimeste kohta algatatud ideed ühe eestvedaja ja asjaajajana ellu aitab viia. «Erivajadusega isikute arv kasvab aasta-aastalt,» rääkis Aus. «Meil on iga üheksas inimene kehtiva puude raskusastmega. Inimese viiest meelest olulisim on nägemine, sest see annab meile umbes 80 protsenti infost. Nägemispuudega inimesed sõltuvad väga palju inimestest, kes on nende ümber. Nad vajavad toimetulekuks infot, millises ruumis viibivad, mis jääb tänaval ette, mis selja taha, kus on trepp, äärekivid, kuidas on toit taldrikule asetatud ja nii edasi.» Kultuuriüritused ei ole Ausi sõnutsi erand. Teatrietendus on pimedale ilma kirjeldustõlkega lihtsalt kuuldemäng, tantsuetendus pelgalt muusikapala.

Piret Aus ei leia, et presidendi vastuvõtt peaks olema ainult Tallinnas, ning toetab mõtet, et see vahepeal ka mööda Eestit ringi rändab. «Vabariigi sünnipäev on ju ikkagi kogu Eesti pidu ja Eesti ei ole ainult Tallinn ja Estonia teater.» Tähtsusetu ei ole tema arvates ka ürituse praktiline, majanduslik külg: see toob Viljandisse palju raha, sest tööd saavad hotellid, taksod, söögikohad, ilusalongid ja muud teenindusasutused, kellele selline rahasüst keset talve ilmselt väga ära kulub.

Kirjeldustõlkele mõeldes ei ole Ausi sõnutsi muidugi vahet, kus pidu toimub. «Oluline on, et sel aastal saame esimest korda seda tõlget pakkuda. Tõlk ja konsultant osalevad Ugala teatris proovides ning koostatud tõlge saab viimase lihvi tõenäoliselt viimases läbimängus. Seejärel kiire sõit Tallinna ning kontsertetenduse ajal istub tõlk ERR-i stuudios ja kirjeldab telepildis nähtavat,» jutustas Aus.

Eestis on korraldatud kirjeldustõlkide ja konsultantide koolitusi 2013. ja 2019. aastal. Tänavu sügisel avatakse uus kursus Tallinna ülikoolis. Kõik tõlgid ei ole Ausi sõnutsi tööpõllule läinud, kuigi see on lai ja vajab väga kündmist. «Kirjeldustõlkega filme on 60 ringis, etendusi vähem, näitustele on aga veel vähem tõlkeid loodud. Ugala teater pakub kirjeldustõlkega etendusi aastast 2010. Oleme Eestis selles suhtes lipulaev. Vanemuise teatris tulevad kirjeldustõlkesse esimesed etendused sel kalendriaastal veebruaris ja märtsis,» tõi Aus näiteid.

Jakob Rosin Viljandis Kondase keskuse ees üritamas maast noppida maja ees paiknevat betoonist maasikaskulptuuri. Kondase kunst on Rosinale ligipääsetav ainult käte ja kõrvade kaudu.

FOTO: Piret Aus

Paks Margareeta ja sellega seotud Eesti meremuuseum on pärast taasavamist ligipääsetavuse poolest tema sõnul väga hea eeskuju. «Suur töö on ära tehtud ja nüüd on sinna muuseumisse teretunud nii nägemis-, kuulmis- kui ka liikumispuudega inimesed. Kirjeldustõlke loomisega tegelesid seal kolm tõlki ja lisaks kolm konsultanti.»

Viljandis elavad praegu üks väljaõppinud kirjeldustõlke konsultant ja kaks kirjeldustõlki, kellest nii konsultant kui ka üks tõlk on juba seitsmeaastase töökogemusega. «Teine tõlk olen mina. Aasta tagasi lõpetasin kirjeldustõlgi koolituse, kuid töökogemust veel napib. Igal juhul olen valmis oma õla alla panema, kui nüüd lugejatel tekib huvi ja soov sellel teemal arutleda,» lubas Aus.

Ta nentis, et ei saa kunagi rääkida pimedate inimese eest, aga teab, kuidas anda oma panus, et nende elule lisaväärtust luua. «Minu hea sõber Kai Kuusk, kes kaotas diabeedi tõttu nägemise teismeeas, on öelnud: «Kõik me soovime kultuuri ja kunsti nautida ning ega pimedad ole erandid. Nad on täpselt samasugused inimesed oma soovidega käia teatris, kinos, muuseumis, kunstinäitusel. Nägijatele on selline soov mõistmatu, sest mida otsib pime näiteks kunstinäituselt? Aga kas olete mõelnud, kui palju või mil määral annab kirjeldus ja kompamine pimedale mentaalselt juurde? Kui palju see avardab ümbritseva maailma tajumist.»»

Eesti puuetega inimeste koja juhatuse liikme ja Eesti pimedate liidu esimehe Jakob Rosina sõnul koosneb kirjeldustõlke meeskond tavaliselt kahest inimesest, nägijast kirjeldustõlgist ja nägemispuudega kirjeldustõlke konsultandist, kes kirjeldustõlgi

loodud kirjeldust kontrollib ja lisaküsimusi esitades seda sihtrühmale arusaadavamaks vormib.

«On hea meel tõdeda, et kultuuri ligipääsetavus muutub aina tähtsamaks. Soovin siiralt, et kultuurikorraldajad ning sündmuste organiseerijad võtaksid korraldamisel arvesse ka erivajadusega inimesi, sealhulgas neid, kes ei näe, ei kuule, on liikumisraskustega või vaimsete probleemidega,» lausus Rosin, kes on sündinud siia ilma pimedana.

Mis on kirjeldustõlge

- Dialogide vahele loetav kirjeldus, mis selgitab olulisi visuaalseid elemente filmis, telesaates, kunstinäitustel, üritustel, spordivõistlustel ja teatrietendustel.
- Kirjeldustõlget toetavad käegakatsutavad vahendid, näiteks maketid, kujud, reljeefsed plaanid ja muu selline.

Allikas: *Piret Aus*